

การปนเปื้อนของไมโครพลาสติกในหอยสองฝาบริเวณชายหาดเจ้าหลาว และชายหาดคู้งวิมาน จังหวัดจันทบุรี

Contamination of microplastic in bivalve at Chaolao and Kungwiman beach Chanthaburi province

ปิติพงษ์ ธาระมนต์¹, สุหทัย ไพรสานท์กุล² และ นภาพร เลียดประถม^{1*}

Pitipong Tharamon¹, Suhatai Praisankul² and Napaporn Leadprathom^{1*}

บทคัดย่อ: การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการตรวจสอบการปนเปื้อนของขยะประเภทไมโครพลาสติกในหอยสองฝาบริเวณชายหาดเจ้าหลาวและชายหาดคู้งวิมาน จากการศึกษาในหอยสองฝา 2 ชนิด คือหอยเสียบ (*Donax* sp.) และหอยกระปุก (*Paphia* sp.) พบว่ามีขยะประเภทไมโครพลาสติกที่ปนเปื้อนในหอยเสียบบริเวณชายหาดเจ้าหลาว 3.13 ± 2.75 ชิ้น/ตัว โดยมีค่าใกล้เคียงกับชายหาดคู้งวิมานที่พบ 2.98 ± 3.12 ชิ้น/ตัว ($P > 0.05$) และมีการปนเปื้อนในหอยกระปุกบริเวณชายหาดเจ้าหลาว 11.31 ± 2.03 ชิ้น/ตัว เมื่อจำแนกตามรูปร่างของขยะประเภทไมโครพลาสติก พบว่ารูปร่างที่พบมากที่สุดคือ เส้นใย ทั้งชายหาดเจ้าหลาวและชายหาดคู้งวิมาน โดยพบที่ 82.3% และ 78.9% ตามลำดับ ส่วนสีของขยะประเภทไมโครพลาสติกที่พบมากที่สุด在海滩เจ้าหลาวคือ สีดำ (23.12%) ส่วนชายหาดคู้งวิมาน คือ สีฟ้า (25.29%) ส่วนขนาดความกว้างและความยาวเฉลี่ยของขยะประเภทไมโครพลาสติก บริเวณชายหาดเจ้าหลาวมีค่าความกว้างเฉลี่ย 44.3 ± 95.7 ไมโครเมตร และความยาวเฉลี่ย 1809.1 ± 1273.1 ไมโครเมตร ส่วนบริเวณชายหาดคู้งวิมานมีความกว้างเฉลี่ย 63.3 ± 104.4 ไมโครเมตร และความยาวเฉลี่ย 1513.7 ± 1045.0 ไมโครเมตร

คำสำคัญ: ไมโครพลาสติก, ชายหาด, หอยสองฝา

ABSTRACT: The study is conducted to determine the contamination of microplastic in bivalve at Chaolao and Kungwiman beach in Chanthaburi province. There were two types of bivalve in this study: *Danax* sp. and *Paphia* sp. The results showed that microplastic contamination in *Danax* sp. in Chaolao beach was quite similar with Kungwiman beach which were 3.13 ± 2.75 particle/individual and 2.98 ± 3.12 particle/individual, respectively ($P > 0.05$). The density of microplastic in *Paphia* sp. Chaolao beach was 11.31 ± 2.03 particle/individual. The most prevalence type of microplastic was fiber both in Chaolao beach (82.3%) and Kungwiman beach (78.9%). The most microplastic color in this study was black (23.12%) in Chaolao beach and blue (25.29%) in Kungwiman beach. The average size of microplastic in Chaolao beach was 44.3 ± 95.7 μ m in width and 1809.1 ± 1273.1 μ m n length. Meanwhile in Kungwiman beach was 63.3 ± 104.4 μ m in width and 1510 ± 1045.0 μ m in length.

Keywords: microplastic, beach, bivalve

¹ คณะเทคโนโลยีทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตจันทบุรี ต.โขมง อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี 22170

Faculty of Marine Technology Burapha University Chanthaburi Campus Kamong Tamai Chanthaburi 22170

² กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรุงเทพฯ

Department of Marine and Coastal Resources Bangkok

* Corresponding author: napapornlead@gmail.com

บทนำ

ไมโครพลาสติกเป็นพลาสติกที่มีขนาดเล็กกว่า 5 มิลลิเมตร ที่เกิดจากการแตกหัก หรือ ย่อยสลายของขยะพลาสติกขนาดใหญ่ หรือเกิดจากพลาสติกที่มีการสร้างให้มีขนาดเล็ก เพื่อให้เหมาะกับวัตถุประสงค์การใช้งาน เช่น เม็ดพลาสติกขนาดเล็กในโฟมล้างหน้าหรือเม็ดพลาสติกตั้งต้นเพื่อการผลิตชิ้นงานพลาสติก (Barnes et al., 2009) โดยไมโครพลาสติกเหล่านี้จะสามารถแพร่กระจายสู่สิ่งแวดล้อมได้ง่าย แต่การจัดการในการทำความสะอาดหรือกำจัดได้ยาก มีรายงานการแพร่กระจายของไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อม เช่น ชายหาด ตะกอนดินในปากแม่น้ำ ชายฝั่ง และในมวลน้ำ รวมถึงมีรายงานการปนเปื้อนในสัตว์ทะเลหลายชนิด เช่น หอยแมลงภู่ ใต้เดือนทะเล และปลิงทะเล (Teuten et al., 2007; Browne et al., 2008; Graham and Thomson, 2009) ผลกระทบของไมโครพลาสติกต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลมีหลายประการ เช่น การกินไมโครพลาสติกของสิ่งมีชีวิตในทะเล การเป็นวัสดุตัวกลางในการสะสมสารพิษอินทรีย์ในห่วงโซ่อาหาร หรือการปลดปล่อยพลาสติกไฮดรอกซีที่มีอยู่ในไมโครพลาสติกเองสู่สิ่งแวดล้อมเป็นต้น (Cole et al., 2011) จากปัญหาขยะในชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นโดยมีการรายงานการสำรวจขยะชายหาดและขยะหน้าดินซึ่งพบว่าขยะพลาสติกเป็นขยะชนิดเด่น (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2555) แต่การรายงานสถานการณ์การแพร่กระจายของไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยมีค่อนข้างจำกัด ดังนั้นการศึกษาข้อมูลการแพร่กระจายของไมโครพลาสติกในสิ่งแวดล้อมทางทะเลของประเทศไทยจึงมีความจำเป็น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานการปนเปื้อนของไมโครพลาสติกในการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้สำรวจการปนเปื้อนของไมโครพลาสติกในหอยสองฝาซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตชนิดกรองกินทำให้มีโอกาสในการปนเปื้อนไมโครพลาสติกได้โดยบริเวณที่ทำการสำรวจคือชายหาดเจ้าหลาวและชายหาดคั้งวิมานจังหวัดจันทบุรีซึ่งเป็นชายหาดที่มีกิจกรรมต่างๆ ของ

มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวและการทำการประมงพื้นบ้าน และมีรายงานการแพร่กระจายของไมโครพลาสติกในหอยสองฝา (อรรชรอน, 2556) โดยผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาถึงผลกระทบของไมโครพลาสติกต่อสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นต่อไป

วิธีการศึกษา

การเก็บตัวอย่างหอยสองฝา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำการสำรวจไมโครพลาสติกในชายหาด 2 บริเวณ คือ ชายหาดเจ้าหลาวและคั้งวิมานทำการสำรวจเพื่อเก็บตัวอย่างหอยสองฝา 2 ครั้ง เฉพาะในฤดูฝนในเดือนสิงหาคมและกันยายน 2557 โดยทำการเก็บตัวอย่างชายหาดละ 3 จุด ซึ่งแต่ละจุดจะเก็บจากบริเวณแนวน้ำขึ้นสูงสุดและน้ำลงต่ำสุดโดยใช้กรอบตัวอย่างขนาด 100x100 เซนติเมตร วางลงบนชายหาด เก็บดินลึก 15 เซนติเมตร จากนั้นร่อนทรายด้วยตะแกรงขนาด 2x2 มิลลิเมตร เพื่อแยกหอยสองฝาทำการจำแนกชนิด วัดขนาดและชั่งน้ำหนักตัวอย่างหอยที่ได้ และนำหอยสองฝาไปแยกไมโครพลาสติกต่อไป

การแยกไมโครพลาสติกจากหอยสองฝา

การเตรียมตัวอย่างเพื่อหาไมโครพลาสติกโดยดัดแปลงวิธีการจาก Mathahon and Hill (2014) ทำโดยนำหอยตัวอย่างมาทำการผ่าเอาเนื้อกายออกแล้วนำไปล้างด้วยน้ำกลั่น จากนั้นนำตัวอย่างไปใส่ในไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 30% (H_2O_2) และให้ความร้อน 55-65 องศาเซลเซียส ล้างตัวอย่างจนกระทั่งสารละลายระเหยออกหมด จากนั้นนำตัวอย่างที่ได้ไปเติมโซเดียมคลอไรด์ที่ละลายอิ่มตัว (250 กรัม/ลิตร) และกวนตัวอย่าง จากนั้นทิ้งตัวอย่างให้ตกตะกอน นำส่วนใสไปกรองผ่านกระดาษกรองขนาด 1.2 ไมโครเมตร จากนั้นนำกระดาษกรองไปอบที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 4 ชั่วโมง นำตัวอย่างที่ได้ไปวิเคราะห์หาไมโครพลาสติกต่อไป โดยนำแผ่นกระดาษกรองที่ได้

มาวิเคราะห์เพื่อจำแนกไมโคร-พลาสติกโดยใช้กล้องจุลทรรศน์ดิจิทัลกำลังขยาย 200 เท่า โดยถ่ายรูปเพื่อเก็บข้อมูลและวัดขนาดของพลาสติกแต่ละชิ้นที่พบ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลการปนเปื้อนของไมโครพลาสติกในหอยสองฝาของแต่ละสถานีและจำแนกชนิดของ ไมโครพลาสติกตามรูปร่าง สี และวัดขนาดของไมโครพลาสติก และทำการเปรียบเทียบการปนเปื้อนของไมโครพลาสติกในหอยสองฝาจากชายหาดและระดับน้ำขึ้นลงที่ต่างกันทางสถิติโดยใช้ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two way ANOVA)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของหอยสองฝาที่พบ ในบริเวณชายหาดเจ้าหลาวและชายหาดคู้งวิมาน

จากการสำรวจพบว่ามีหอยสองฝาจำนวน 2 ชนิด คือ หอยเสียบ (*Donax* sp.) และหอยกระปุก (*Paphia*

sp.) หลาว โดยพบหอยสองฝาเพียง 2 จุดที่ทำการเก็บตัวอย่างในชายหาดสองแห่ง โดยบริเวณที่ไม่พบหอยสองฝาที่ชายหาดเจ้าหลาวคือที่พิกัด N 12°31'57.46" E 101°56'37" และชายหาดคู้งวิมานที่พิกัด N 12°36'04.75" E 100°53'53.5" โดยพบหอยเสียบทั้งในบริเวณชายหาดเจ้าหลาวและชายหาดคู้งวิมาน ส่วนหอยกระปุกพบเฉพาะชายหาดเจ้าหลาว ความหนาแน่นของหอยเสียบบริเวณชายหาดเจ้าหลาวอยู่ที่ 52.75±45.6 ตัว/ตรม. ซึ่งมากกว่าบริเวณคู้งวิมาน 41.4±32.0 ตัว/ตรม. และในแนวน้ำขึ้นมีความหนาแน่นของหอยมากกว่าในแนวน้ำลงทั้งสองชายหาด ในขณะที่หอยกระปุก (*Paphia* sp.) พบเพียง 1 จุดคือ บริเวณสะพานปลาของชายหาดเจ้าหลาวในแนวน้ำลง โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 11±3.0 ตัว/ตรม. โดยหอยกระปุกมีขนาดใหญ่กว่าหอยเสียบค่อนข้างมาก (Table 1)

Table 1 Density and size of bivalve from beach

Station/ coordinate	Tide	Density (ind./sqm)	Width (cm)	Length (cm)	Weight (g)
Chaolao (<i>Donax</i> sp.)	high	84.5±82.0	0.75±0.12	1.48±0.29	0.342±0.334
N 12°33'16.01" E 101°55'02" (J1)	low	20.0±13.0	0.75±0.78	2.28±0.63	3.460±3.921
N 12°32'11.39" E 101°55'43" (J2)	Average	52.75±45.6	0.75±0.01	1.88±0.56	1.900±2.205
Kungwiman (<i>Donax</i> sp.)	High	64.0±34.0	0.96±0.13	1.57±0.12	0.558±0.431
N 12°33'16.01" E 101°55'02" (K1)	Low	18.8±10.8	0.96±0.01	1.60±0.14	0.515±0.466
N 12°32'11.39" E 101°55'43" (K2)	average	41.4±32.0	0.980±0.02	1.59±0.01	0.540±0.030
Chaolao (<i>Paphia</i> sp.)		11.0±3.0	2.25±0.15	2.82±0.12	6.480±2.192
N 12°33'16.01" E 101°55'02" (J1)					

ปริมาณไมโครพลาสติกที่ตรวจพบในหอยสองฝาบริเวณชายหาดเจ้าหลาวและชายหาดคู้งวิมาน

จากการวิเคราะห์ปริมาณของขยะประเภทไมโครพลาสติกที่ตรวจพบในหอยเสียบบริเวณชายหาดเจ้าหลาวและชายหาดคู้งวิมาน พบว่าบริเวณชายหาดเจ้าหลาวมีการปนเปื้อนของขยะประเภทไมโครพลาสติกขึ้น/ตัว ใกล้เคียงกับชายหาดคู้งวิมาน โดยไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ($P>0.05$) โดยชายหาดเจ้า

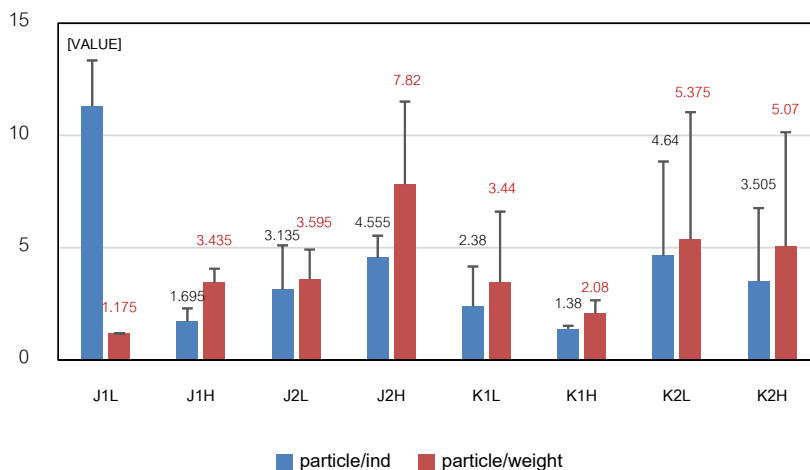
หลาวค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13±4.68 ขึ้น/ตัว และบริเวณชายหาดคู้งวิมาน 2.98±2.12 ขึ้น/ตัว ในเดือน สิงหาคม มีปริมาณไมโครพลาสติกเฉลี่ยมากกว่าเดือนกันยายน ทั้งสองบริเวณ ส่วนในหอยกระปุกที่พบเฉพาะบริเวณชายหาดเจ้าหลาวมีปริมาณไมโครพลาสติกในเดือน สิงหาคมที่ 12.75 และเดือนกันยายนที่ 9.87 ขึ้น/ตัว โดยมีค่าเฉลี่ย 11.31±2.03 ขึ้น/ตัว (Table 2)

Table 2 Density of microplastic in bivalve

Type/ Station	Density of microplastic (particle/individual)		
	August	September	Average
<i>Donax</i> sp. Chaolao	3.97±1.64	2.29±1.37	3.13±2.75
<i>Donax</i> sp. Kungwiman	4.63±2.66	1.32±3.14	2.98±2.12
<i>Paphia</i> sp	12.75	9.87	11.31±2.03

จากนั้นทำการเปรียบเทียบการคำนวณไมโครพลาสติกทั้งต่อน้ำหนักและต่อจำนวนตัวของหอย พบว่า ความหนาแน่นของการปนเปื้อนในหอยเสียบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่ในหอยกระปุกพบว่า การคำนวณเป็นชิ้นต่อตัวทำให้มีความหนาแน่นของ

ไมโครพลาสติกสูงกว่าการคำนวณเป็นชิ้นต่อกรัมมาก เนื่องจากหอยมีขนาดตัวใหญ่ เมื่อพิจารณาความแตกต่างของปริมาณไมโครพลาสติกในหอยที่เก็บตัวอย่างจากแนวน้ำขึ้นและแนวน้ำลงพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($P>0.05$)

Figure 1 Contamination of microplastic in bivalve (J=Chaolao K=Kungwiman H=High tide L=Low tide)

รูปร่างของไมโครพลาสติกที่พบในหอยสองฝา

ในการศึกษาครั้งนี้พบไมโครพลาสติกทั้งหมด 6 รูปร่าง ได้แก่ (1) เส้นใย (2) ชิ้นส่วนไม่มีรูปแบบ (3) แผ่นฟิล์ม (4) แผ่นแข็ง (5) ทรงกลม (6) แท่ง (Figure 2) รูปร่างของขยะประเภทไมโครพลาสติกที่พบมาก

ที่สุดบริเวณชายหาดเจ้าหลาว และคั้งวิมานคือไมโครพลาสติกชนิดเส้นใย โดยพบมากถึง 82.3% และ 78.9% ตามลำดับ รูปร่างของขยะที่พบบรองจากเส้นใยคือ ชิ้นส่วนไม่มีรูปแบบ (fragment) คิดเป็น 9.7% และ 12.6% ตามลำดับ (Figure 3)

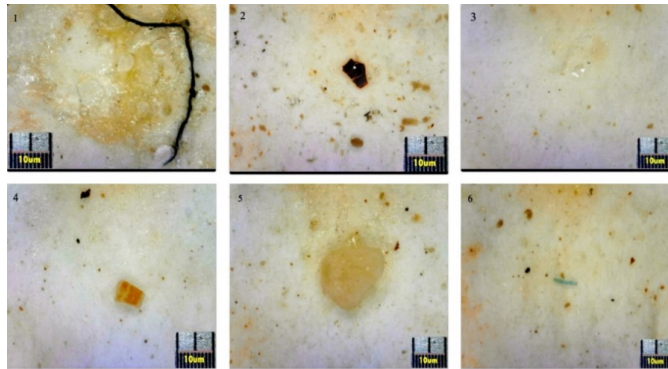

Figure 2 Type of microplastic in bivalve: (1) Fiber (2) Fragment (3) Film (4) hard plastic (5) round (6) rod

สีของไมโครพลาสติกในหอยสองฝา

การจำแนกตัวอย่าง สามารถจำแนกสีของขยะประเภทไมโครพลาสติก ออกเป็น 10 สี ได้แก่ ขาว ขุ่น ขาวใส แดง ดำ น้ำเงิน ฟ้า เขียว เทา และ น้ำตาล โดยสีของขยะประเภทไมโครพลาสติกที่พบมากที่สุดคือ สี

ดำ ทั้งในชายหาดเจ้าหลาวคั้งวิมานและโดยพบที่ 22.2 และ 22.1% ตามลำดับ โดยชายหาดเจ้าหลาวสีของไมโครพลาสติกที่พบรองลงมา คือ สีฟ้า 21.3% ส่วนชายหาดคั้งวิมานเป็นสีขาวใส 17.5% (Figure 4)

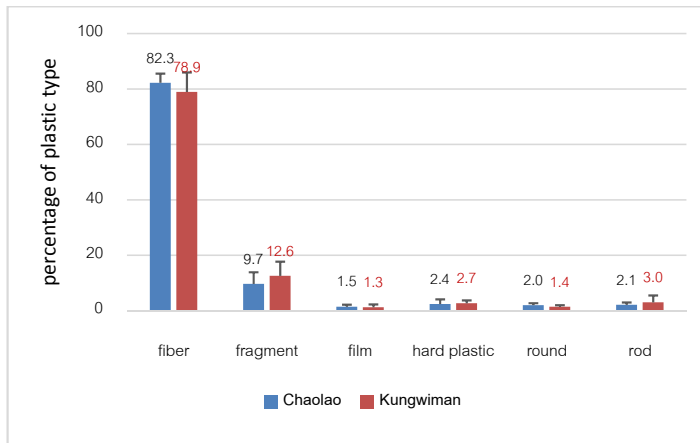

Figure 3 Type of Microplastic in bivalve

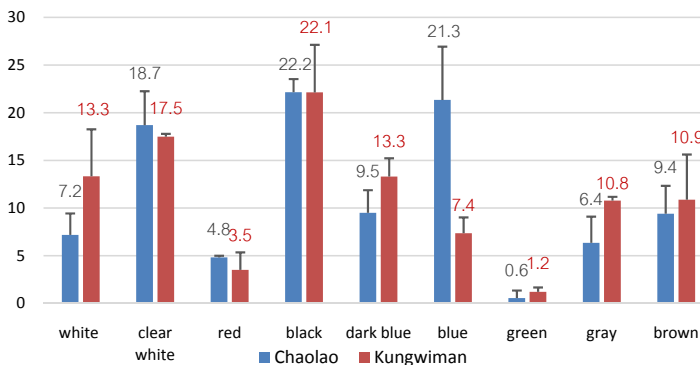

Figure 4 Color of Microplastic in bivalve

ขนาดของไมโครพลาสติก

จากการศึกษาพบว่าขนาดของไมโครพลาสติกทั้งจากบริเวณหาดเจ้าหลาวและคั้งวิมานมีขนาดค่อนข้าง

ใกล้เคียงกันทั้งในเดือนสิงหาคมและกันยายน (Table 2)

Table 2 Size of microplastic in bivalve

Station	Width (µm)		Length (µm)	
	Aug	Sep	Aug	Sep
Chalao	40.7±8.7	32.6±15.1	956.6±55.5	1457.9±305.3
Kungwiman	31.4±9.9	52.0±8.7	971.5±2777.1	1372.4±159.7

สรุปและวิจารณ์

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการรายงานการปนเปื้อนของไมโครพลาสติกในสิ่งมีชีวิตทางทะเลครั้งแรกในประเทศไทย โดยและเมื่อเปรียบเทียบกับกับการศึกษาอื่นพบว่าการปนเปื้อนของไมโครพลาสติกทั้งในหอยเสียบและหอยกระปุก โดยการปนเปื้อนของหอยเสียบในหาดเจ้าหลาวอยู่ที่ 3.13 ± 2.75 ชิ้น/ตัว ชายหาดคั้งวิมานอยู่ที่ 2.98 ± 3.12 ชิ้น/ตัว และในหอยกระปุกบริเวณชายหาดเจ้าหลาว 11.31 ± 2.03 ชิ้น/ตัว ซึ่งน้อยกว่าการศึกษาของ Mathalon and Hill (2014) ที่พบการปนเปื้อนของไมโครพลาสติกในหอยแมลงภู่ประเทศแคนาดา โดยการปนเปื้อนของหอยในธรรมชาติอยู่ที่ 34 ชิ้น/ตัว ส่วนที่เพาะเลี้ยงในฟาร์มพบที่ 75 ชิ้น/ตัว ในการศึกษาครั้งนี้พบเส้นใยเป็นชนิดของไมโครพลาสติกที่พบมากที่สุด อาจเนื่องมาจากพื้นที่ที่ทำการศึกษามีการทำประมง ซึ่งอาจเป็นแหล่งที่มาของไมโครพลาสติกชนิดเส้นใยจากอุปกรณ์จำพวกอวนตาข่าย เอ็น เชือก และยังมีรายงานว่าผ้าเป็นแหล่งที่มาของไมโครพลาสติกประเภทเส้นใยได้เช่นเดียวกัน (Brown et al., 2011) นอกจากนี้ยังพบว่ามีความสอดคล้องกับการศึกษาการแพร่กระจายของไมโครพลาสติกในทรายนบนชายหาดคั้งวิมานและเจ้าหลาวที่พบว่าไมโครพลาสติกที่มากที่สุดคือรูปร่างเส้นใย (อรรชรณ แก้วทอง, 2556) การศึกษารูปร่างและสีของ

พลาสติกอาจทำให้เข้าใจแหล่งที่มาของไมโครพลาสติกและนำไปสู่การจัดการได้ อย่างไรก็ตามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเพียงการรายงานการปนเปื้อนไมโครพลาสติกในหอยสองฝา แต่ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าการสะสมของไมโครพลาสติกจะส่งผลกระทบต่อมนุษย์หรือระบบนิเวศ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงความเสี่ยงในการสะสมของสารพิษ และการถ่ายทอดของสารผ่านไมโครพลาสติกสู่มนุษย์ นอกจากนี้ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อมนุษย์แล้วสิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือผลกระทบของ ไมโครพลาสติกต่อสิ่งมีชีวิตที่มีการกินไมโครพลาสติกว่าจะมีผลต่อการดำรงชีวิตหรือไม่ โดยมีผลการศึกษาอื่นที่พบผลกระทบหลายอย่างในสัตว์ที่ได้รับไมโครพลาสติก เช่น ผลกระทบต่อระบบภูมิคุ้มกันในหอยแมลงภู่ (Browne et al., 2008) เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันในบางการศึกษาพบว่าสิ่งมีชีวิตมีความสามารถในการกำจัดไมโครพลาสติกออกจากร่างกายได้ (Andrady, 2011) และในการทำการทดสอบผลกระทบของไมโครพลาสติกต่อตัวอ่อนของสัตว์ทะเล เช่น เม่นทะเล พบว่าไมโครพลาสติกไม่มีผลกระทบต่อให้เห็นอย่างเด่นชัด (Kaposi et al., 2014)

คำขอบคุณ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. 2555. ขยะทะเล. แหล่งข้อมูล: <http://61.19.55.253/Thailandcoastalcleanup/.php>. ค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2556.
- อรรธรณ แก้วทอง. 2556. การแพร่กระจายของไมโครพลาสติกบริเวณชายหาดเจ้าหลาวและคั้งวิมาน จังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษ คณะเทคโนโลยีทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- Andrady, A. L. 2011. Microplastics in the marine environment. *Mar. Pollut. Bull.* 62: 1596–1605.
- Barnes, D.K.A., F. Galgani, R.C Thompson, and M. Barlaz. 2009. Accumulation and fragmentation of plastic debris in global environments. *Phil. Trans. R. Soc. B.* 364: 1985–1998.
- Browne, M. A., A. Dissanayake, T. S. Galloway, D. M. Lowe, and C. R. Thompson. 2008. Ingested microscopic plastic translocates to the circulatory system of the mussel, *Mytilus edulis* (L). *Envi. Sci. Tech.* 42: 5026-5031.
- Browne, A. M., P. Crump, S.J. Niven, M. Teuten, A. Tonkin, T. Galloway, and R. Thompson. 2011. Accumulation of microplastic on shorelines worldwide: sources and sinks. *Envi. Sci. Tech.* 45: 9175–9179.
- Cole, M., P. Lindeque, C. Halsband, and T.S. Galloway. 2011. Microplastics as contaminants in the marine environment: A review *Mar. Pollut. Bull.* 62: 2588–2597.
- Graham, E.R., and J.T. Thompson. 2009. Deposit- and suspension-feeding sea cucumbers (Echinodermata) ingest plastic fragments. *J. of Exp. Mar. Biol. and Ecol.* 368: 22-29.
- Kaposi, K.L., B. Mos, B.P. Kelaher, and S.A. Dworjanyn. 2014. Ingestion of microplastic has limited impact on a marine larva. *Envi. Sci. Tech.* 48: 1638-1645.
- Mathalon, A., and Hill P. 2014. Microplastic fibers in the intertidal ecosystem surrounding Halifax Harbor Nova Scotia, *Mar. Pollut. Bull.* 81: 69-79.
- Teuten, E. L., S. J. Rowland, T. S. Galloway, and R. C. Thompson. 2007. Potential for plastics to transport hydrophobic contaminants. *Envi. Sci. Tech.* 41: 7759-7764.